ЮБИЛЕЙНА МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

ТУРИЗМЪТ В ЕПОХА НА ПРЕХОДИ: ЗНАНИЯ, ПОЛИТИКИ И УСТОЙЧИВИ БИЗНЕС МОДЕЛИ

Сборник с доклади

АКАДЕМИЧНО ИЗДАТЕЛСТВО „ЦЕНОВ" СВИЩОВ

ПРОГРАМЕН КОМИТЕТ

Почетен председател:
Доц. д-р Марин Маринов – Ректор на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов

Съ-Председатели:

Доц. д-р Любка Илиева – Ръководител на катедра
„Икономика и управление на туризма“
Проф. д-р Марияна Божинова

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ

Доц. д-р Любка Илиева – председател
Доц. д-р Петя Иванова
Доц. д-р Тихомир Личев
Доц. д-р Любомира Тодорова
Гл. ас. д-р Павлин Павлов
Гл. ас. д-р Кристина Шопова
Ас. д-р Йоана Константинова

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Доц. д-р Любка Илиева – председател
Доц. д-р Петя Иванова
Доц. д-р Тихомир Личев
Доц. д-р Любомира Тодорова
Гл. ас. д-р Павлин Павлов
Гл. ас. д-р Кристина Шопова

СЕКРЕТАРИАТ

Доц. д-р Любомира Тодорова
Гл. ас. д-р Павлин Павлов
Гл. ас. д-р Кристина Шопова
Ас. д-р Йоана Константинова

ISBN 978-954-23-2652-6

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ” – СВИЩОВ
ФАКУЛТЕТ „ПРОИЗВОДСТВЕН И ТЪРГОВСКИ БИЗНЕС”
КАТЕДРА „ИКОНОМИКА И УПРАВЛЕНИЕ НА ТУРИЗМА”

ЮБИЛЕЙНА МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

ТУРИЗМЪТ В ЕПОХА НА ПРЕХОДИ: ЗНАНИЯ, ПОЛИТИКИ И УСТОЙЧИВИ БИЗНЕС МОДЕЛИ

19 – 20 юни 2026 г.

10 ГОДИНИ

Катедра „Икономика и управление на туризма”

Академично издателство „Ценов” – Свищов
2026

Кръглата маса се посвещава на 90-годишнината на Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов и 10-годишнината на катедра „Икономика и управление на туризма”.

Докладите в сборника са анонимно рецензирани от Редакционен съвет.

Авторите носят отговорност за съдържанието на материалите, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници и езиковото оформление на текстовете.

© АИ „Ценов“, Свищов, 2026
ISBN 978-954-23-2652-6

СЪДЪРЖАНИЕ

КАТЕДРА „ИКОНОМИКА И УПРАВЛЕНИЕ НА ТУРИЗМА“
Десетилетие на академично развитие, научни постижения и професионална реализация
Доц. д-р Любка Илиева 11

ПОЛИТИКИ, РЕГУЛАТОРНИ РАМКИ, ИКОНОМИКА И СТРАТЕГИЧЕСКО УПРАВЛЕНИЕ НА ТУРИЗМА В УСЛОВИЯТА НА ТРАНСФОРМАЦИИ

Предизвикателства пред туризма на България
Проф. д-р Стоян Петков Маринов 21

Публични политики за устойчиво управление на обекти на културното наследство
Проф. д-р Маргарита Богданова 31

Политики за развитие на устойчив културен туризъм
Проф. д.н. Таня Парушева 41

Предизвикателства пред туристически сезон 2026
Доц. д-р Красимира Янчева, ас. д-р Христина Сантана 48

Туризъм и геополитически въздействия – географски аспекти
Доц. д-р Тихомир Личев 63

Обществените поръчки в туризма – взаимодействие между знания, политики и устойчиви бизнес решения
Доц. д-р Галина Чиприянова, Красимир Парашкевов 75

Релацията „културен туризъм – културно наследство“
Доц. д-р Пенка Горанова 86

Професионалната счетоводна преценка в туристическите предприятия: между нормативното съответствие и управленската полезност на информацията
Доц. д-р Радосвета Кръстева-Христова, студ. Василена Тодорова, студ. Димитър Димитров, студ. Евелина Радева, студ. Кристиан Иванов 94

Application of Lean Manufacturing Tools in Boxed Solutions for the Tourism Industry
Candidate of Pedagogical Sciences Protsenko Yulia Procenko
Lilya Idrisova, Assoc. Prof. Lyubka Ilieva, PhD 107

Политики за устойчив туризъм чрез проектно финансиране: Финансова ефективност на общинските инвестиции в инфраструктура
Ас. д-р Димчо Шопов 116

Кризата в Близкия изток – предизвикателства и възможности пред българския туризъм
Ас. д-р Тихомир Драганов.....128

Ролята на европейските програми за развитие на туристическия бизнес в България
Докторант Мария Павлова-Кондрова.....136

Териториална концентрация и регионални различия в развитието на балнео, СПА и уелнес туризма в България
Докторант Антоанета Христова.....144

Местното самоуправление като фактор за развитието на туризма
Докторант Ива Панайотова 156

Институционални и икономически ограничения при трансформацията на земеделски земи за нуждите на туристическата инфраструктура
Докторант Атанас Атанасов.....165

Потенциал за развитие на голф туризма в деветте туристически района на България
Докторант Незифе Бозова.....174

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ, ЗЕЛЕНА И КРЪГОВА ИКОНОМИКА, ГЕОПРОСТРАНСТВЕНИ АНАЛИЗИ И РЕСУРСЕН ПОТЕНЦИАЛ НА ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ДЕСТИНАЦИИ

From sustainable to regenerative tourism in the context of the blue economy
Доц. д-р Стефан Райчев 183

Синята икономика и устойчивият туризъм: възможности и предизвикателства
Доц. д-р Добринка Стоянова.....190

Съвременни измерения на социалноикономическата устойчивост в туризма
Доц. д-р Ваня Василева.....199

Развитие на районите през призмата на туризма
Доц. д-р Елена Йорданова, гл. ас. д-р Георги Ангелов, гл. ас. д-р Цветан Марков 207

Концептуализиране на геополитически сензитивни дестинации чрез спортен туризъм: по примера на Голанските възвишения
Доц. д-р Теодора Кирякова-Динева, докторант Уаел Муграби.....216

Изследване на нагласите към екологосъобразните решения в туризма
Гл. ас. д-р Павлин Павлов.....225

Храната като важен компонент на туристическото преживяване
Гл. ас. д-р Илияна Кръстева 236

Връзка между туристическите пътувания и динамиката на потребителските цени в България
Докторант Никола Николов 244

Климатолечението в структурата на здравния туризъм: историческо развитие, научни школи и концептуално моделиране
Докторант Ваня Андонова..... 256

Кандидатурата за Европейска столица на културата като фактор за развитие на целогодишен туризъм в Бургас
Докторант Иван Гаврилов 268

Място на кръговата икономика в туристическия сектор
Докторант Виктория Джамбазка..... 277

ИНОВАЦИИ, ДИГИТАЛНА ТРАНСФОРМАЦИЯ И ИНТЕЛИГЕНТНИ РЕШЕНИЯ В ТУРИЗМА И УСЛУГИТЕ

Концептуална рамка за адаптация на туристическата система в условията на дигитална трансформация
Проф. д-р Велина Казанджиева, доц. д-р Георгина Луканова..... 287

Ролята на изкуствения интелект в развитието на смарт туризъм
Доц. д-р Елена Илиева, Павел Нончев 300

Бъдещето на туризма в епохата на преходи: между дигиталното и автентичното
Доц. д-р Любка Илиева..... 310

Приносът на цифровите иновационни мрежи към регионалното развитие
Доц. д-р Евелина Парашкевова..... 322

Детерминанти на онлайн пазаруването на туристически продукти в България
Доц. д-р Симеонка Петрова..... 333

Влияние на дигиталната трансформация на туристическия пазар върху потребителското поведение
Доц. д-р Ваня Григорова..... 343

Иновационни възможности за развитие на туристическия бизнес – мрежови контекст
Доц. д-р Искра Пантелеева..... 353

Иновациите в контекста на туроператорската дейност
Доц. д-р Любомира Тодорова 363

Бариери пред дигиталната трансформация в хотелиерството: организационни, технологични и поведенчески аспекти
Гл. ас. д-р Галина Илиева 371

Ролята на дигитализацията в транспортното обслужване на туристите: нови технологии и приложения
Гл. ас. д-р Никола Гайдаров 381

Иновативни бизнес модели в хотелиерството: комбинация между лайфстайл, устойчивост и дигитално присъствие
Гл. ас. д-р Мира Джендова 390

Бизнес планиране в туризма в условията на изкуствен интелект – нови модели и предизвикателства
Гл. ас. д-р Маргарита Мишева 400

Иновационен модел за развитие на културния туризъм
Ас. д-р Йоана Константинова 412

От дигитална автоматизация към екосистемно управление: трансформация на бизнес моделите в хотелиерството
Докторант Агнес Бачева 420

Ролята на социалните мрежи при избора на туристическа дестинация сред младите хора
Студ. Павел Антонов Павлов 430

БИЗНЕС МОДЕЛИ, ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО, ПАЗАРИ И БРАНДИНГ В ТУРИЗМА И СВЪРЗАНИТЕ ИНДУСТРИИ

Развитие на туристическата индустрия в контекста на съвременните предизвикателства
Проф. д-р Цанко Стефанов 439

Българската индустрия и технологичните предизвикателства
Доц. д-р Сергей Найденов, доц. д-р Добрин Ганчев 448

Креативно управление на туристическите преживявания като фактор за конкурентоспособност на туристическите предприятия
Гл. ас. д-р Кристина Шопова 456

Методът на критичната точка в туристическия сектор – възможност за ефективни решения
Гл. ас. д-р Росен Колев 464

За идеята на туризма в луксозната индустрия
Гл. ас. д-р Иво Велинов 474

Културният туризъм: между наследството, преживяването и мотивацията
Гл. ас. д-р Пламен Петров 482

Търговски аспекти на селския туризъм в България
Гл. ас. д-р Цветелина Кабакчиева 490

The Authenticity Paradox in the Age of Generative AI: Exploring the Impact of Synthetic Visual Content on Tourism Destination Branding
Ас. д-р Стелиана Василева 494

Бранд мениджмънт и корпоративна култура в многонационални компании в сектора на бизнес услугите
Докторант Петьо Божинов 503

Въздействие на дигиталните технологии върху трансформацията на туристическите предприятия
Докторант Теодора Попова 512

ХОТЕЛИЕРСТВО, РЕСТОРАНТЬОРСТВО И ТУРИСТИЧЕСКА АГЕНТСКА ДЕЙНОСТ: МОДЕЛИ НА УПРАВЛЕНИЕ И РАЗВИТИЕ

Спортната анимация като фактор в туристическия бизнес
Доц. д-р Стела Касабова, ст. преп. д-р Радослав Николов 523

Счетоводната информация – важен фактор за успешно управление на предприятията в ресторантьорството
Доц. д-р Галя Стоянова Иванова-Кузманова 530

Управление и развитие на туроператорския бизнес – практически аспекти на облагането по ЗДДС и отражението върху рентабилността
Гл. ас. д-р Лиляна Бърдукова 538

Inventory Accounting in Tourism-Related SMES in Cameroon: Challenges for Cost Control and Sustainable Business Models
PhD student Tognang Kouaya Pretta Noella Rosevale 549

Предизвикателства и възможности пред развитието на голф туризма в България
Докторант Ангел Ангелов 557

Устойчивите практики на туристическите агенции в община Варна
Докторант Христина Петрова 566

Кетъринг обслужването като фактор за конкурентоспособността на туристическите събития
Докторант Цветелина Петрова 575

Директните плащания по Общата селскостопанска политика като инструмент за устойчиво развитие на хотелиерството и ресторантьорството
Докторант Снежана Парушева-Ламбева 584

ОБРАЗОВАНИЕ, ЧОВЕШКИ КАПИТАЛ, ОРГАНИЗАЦИОННА КУЛТУРА, КРИЗИ И АДАПТИВНИ СТРАТЕГИИ ЗА УСТОЙЧИВОСТ НА ТУРИСТИЧЕСКИТЕ СИСТЕМИ

Знанието и неговото управление в контекста на туризма
Проф. д-р Любчо Варамезов, докторант Стела Маринова 599

В преход към приобщаване: туризмът като арена на промяна в условия на различие
Доц. д-р Теодора Кирякова-Динева 609

Музеите като неформална учебна среда
Доц. д-р Петя Иванова, докторант Цветелина Телбис 618

Влиянието на организационната култура върху иновационното представяне на туристическите предприятия
Гл. ас. д-р Надежда Стефанова 627

Practices for developing employer branding in Black Sea coastal tourism
Гл. ас. д-р Христина Филипова, хон. ас. Яна Донева 634

Свищов във впечатленията на посетителите на града (1878–1912)
Преп. д-р Емилия Вачева 643

Финансовата грамотност като фактор за устойчивост на туристическия сектор: структурни ограничения, рискови канали и инструменти за въздействие
Докторант Шенай Шемсиева Раимова 651

Re-thinking sport tourism through stronger physical education and local community engagement
PhD student Wael Mugrabi 665

ПОЛИТИКИ ЗА РАЗВИТИЕ НА УСТОЙЧИВ КУЛТУРЕН ТУРИЗЪМ

Проф. д.н. Таня Парушева[1]
Университет за национално и световно стопанство – София

Резюме: Научният доклад се фокусира върху основните принципи при разработването на политики за развитие на устойчив културен туризъм. Анализирани са концепциите за културното планиране и културното картографиране. Разгледани са дванадесетте принципа на Европейската асоциация на историческите градове и региони, които възникват пред устойчивото развитие на културния туризъм. Авторът защитава тезата, че развитието и утвърждаването на културни политики в България е предпоставка за насърчаване на отговорен туризъм и подпомагане на заетите в областта на културното наследство, в съответствие с принципите на устойчивостта.

Ключови думи: политики, принципи, устойчив културен туризъм.

Въведение

Културната политика е динамична част от предприемането на законодателство, мерки, постановления и вземането на решения в изследваната област. Необходимо е различните ѝ аспекти и приоритети да се развиват *в съответствие със социалните промени, техническите иновации и международните тенденции*. Културната политика трябва да има за цел да отрази динамичния характер на културния живот и да допринесе за по-нататъшното му укрепване. Тя може да бъде инструмент за устойчиво развитие на дестинациите чрез насърчаване на икономически растеж, ръководен от културен туризъм (Rosenstein, 2018, p. 62).

Обект на изследване са културните политики. **Предмет** на проучване са политиките за развитие на устойчив културен туризъм. Научният доклад има за **цел** да анализира и дискутира основните принципи при разработването на политики за развитие на устойчив културен туризъм. Постигането на поставената цел се осъществява чрез решаването на следните **изследователски задачи**:

- изследване на основните принципи при разработването на политики за развитие на устойчив културен туризъм;
- анализиране на концепциите за културното планиране и културното картографиране;
- разглеждане на принципите на Европейската асоциация на историческите градове и региони, които възникват пред устойчивото развитие на културния туризъм.

[1] t_parusheva@abv.bg

1. Основни принципи при разработването на политики за развитие на устойчив културен туризъм

В същността си **културната политика** обхваща *целенасочени действия, които защитават, насърчават и подпомагат дейностите, свързани с изкуствата и творческите сектори* (Wikipedia, 2026). Целта на общите принципи на културната политика е да се формира общество, което оценява културата чрез насърчаване на националната идентичност и културната памет. Тя трябва да съхранява и създава благоприятни условия за участие в културния живот за представителите на всички националности. **Принципите** на културните политики включват дейности по (Council of Europe, 2025): *развитие в областта на културата; засилване на конкурентоспособността; креативно предприемачество; развитие на иновативни услуги; подпомагане на интеграцията; инвестиране в културна инфраструктура, подпомагаща туризма и регионалното развитие.*

Основният *акцент* на културната политика е върху определянето *на нови приоритети* в областта на изкуствата, културното опазване, защитата на културните ценности и гарантирането на културно многообразие (Scott, 2011, p. 13). При разработване на принципите се провеждат консултации с многобройни представители на съответните региони и партньорски организации за постигане на възможно *най-широк консенсус* и формиране на държавни решения.

Културната политика може да се провежда на *национално, субнационално, регионално или общинско ниво*. Тя не се отнася само до управлението на културните обекти или дейности по съхраняването и реставрирането им. За да се постигне устойчиво управление на културното наследство, е наложително създаването на политика, която да интегрира целта на *културното многообразие*. Тя трябва да създаде възможност на различните култури да съществуват съвместно. Културната политика е съвременен инструмент за справяне с разнообразието от **глобални предизвикателства**, сред които можем да откроим:

- връзката между институциите, представителите на частния бизнес и гражданското общество в контекста на културните дейности;
- въвеждането на иновации и техники за ефективно управление на културните обекти;
- поддържането на междукултурен диалог и сътрудничество на глобално институционално ниво.

Туризмът и културата са взаимосвързани за създателите на политики (Robinson & Picard, 2006, p. 45). Следователно, не е толкова изненадващо, че единната идея за туризма също така представя на държавите редица предизвикателства в контекста на развитието им. Културното наследство отдавна е признато за нещо, което е крехко и податливо на натиска на **глобализацията**. Полето на културното наследство изисква активни

политики, за да го защити и гарантира, че то се управлява по устойчив начин. Този регулаторен подход е *централна тема* в политиките на повечето държави. По-слабо развити са политиките, които се стремят да отговорят на богатството и разнообразието на наследството. Обществеността търсене се стреми да го мобилизира като част от процеса на развитие.

Друг въпрос е свързан със степента, в която различните области на политиката са интегрирани една с друга (Robinson & Picard, 2006, p. 45). Нито туризмът, нито културата могат да се разглеждат изолирано. Те трябва да бъдат напълно **интегрирани** в по-широки рамки на икономическа, социална и екологична политика на национално ниво. Въпреки това, самата интеграция представлява предизвикателство пред системите за разработване на политики чрез планиране и законодателни рамки.

Цялото поле на културната политика е изпълнено с проблема за определяне на финансовите средства за защита, опазване и реставрация на културното наследство. За много политици, културата е непродуктивна и разхищава ресурси. Тя е маргинален проблем и е една от първите области, които биват съкратени, когато бюджетите са ограничени.

Туризмът е проблемна сфера за създателите на политики, тъй като взаимодейства с много сектори (Steck et al., 1999, p. 15). Ключовите въпроси, свързани с разработването на **туристическата политика**, са:

- *координация* между различните сектори и участващи административни институции (като транспорт, планиране, здравеопазване, селско стопанство, водоснабдяване, околна среда, имиграция, обществена сигурност и други);
- *сътрудничество и хармония* между отраслите и институциите, така че да могат да бъдат определени общи цели;
- *ефективно прилагане* на културната политика, особено когато туризмът се ръководи от силно фрагментиран и/или мощен частен сектор, който оказва влияние.

В областта на развитието и управлението на туризма, културата е област, с която трябва да се работи в политическо отношение. Световната комисия за околна среда и развитие (СКОСР; 1987 г.) и Декларацията от Рио за околната среда и развитието (1992 г.) първи са признали взаимосвързаността на околната среда и богатството на културата (Robinson & Picard, 2006, p. 46). То е съотнесено в рамките на политиката, свързана с устойчивото развитие на туризма. Културното ѝ измерение има тенденция да бъде второстепенно при опитите за решаване на екологични проблеми. Това отчасти се дължи на начините, по които **културата** и **наследството** традиционно се разглеждат от туристическия сектор. *От една страна*, те са възприемани като търгуема стока, която може да бъде пакетирана за туристи. *От друга страна*, като нещо, което трябва да бъде привидно запазено и защитено, като израз на *национална идентичност, богатство и власт*.

Световната конференция за културните политики, проведена в Мексико Сити през 1982 г., включва *приобщаващия характер на културата* като: „целият комплекс от отличителни духовни, материални, интелектуални и емоционални особености, характеризиращи дадено общество или социална група. Тя включва не само изкуствата, но и начина на живот, основните права на човека, ценностните системи, традициите и вярванията“ (World Conference on Cultural Policies, 1982, p. 56). Подобни нематериални елементи не се поддават лесно на традиционните начини за създаване на политика (Garner, 2016, p. 21).

Декларацията, произтичаща от конференцията в град Мексико през 1982 г. потвърждава, че при разработването на културни политики следва да се вземат предвид следните **принципи(Robinson & Picard, 2006, p. 47)**: *културна идентичност; културно измерение на развитието; култура и демокрация; културно наследство; художествено и интелектуално творение; връзка между култура, образование, наука и комуникация; планиране, администриране и финансиране на културни дейности; международно културно сътрудничество.*

Културните политики са изградени върху т.нар. **присъщи ценности** на културата, които включват понятия като: *памет и креативност; критични знания; ритуалност; високи постижения; красота и многообразие* (Anheier & Isar, 2012, p. 80). Устойчивото развитие на културния туризъм е важно за туристическата дестинация. Предизвикателствата пред него са свързани и си взаимодействат, като засилват необходимостта от конкретни мерки. Важно е да се уточни, че относителната значимост на всеки проблем варира от място до място. Следователно, задачите и действията на политиките за устойчив културен туризъм трябва да бъдат решени на *местно равнище*.

2. Концепции за културното планиране и културното картографиране

Централната концепция в изграждането на туристически политики в контекста на културния туризъм, заема *два основни процеса*. **Авторът** насочва вниманието към *културното планиране* и *културното картографиране* (Mercer, 2002, p. 7).

Културното планиране гарантира, че културните предпоставки присъстват във всички процеси на планиране и развитие на културните политики. В основата на действителната практика на културното планиране стои *задължителното „обединено мислене“*. То свързва културната политика с икономическото, социалното и човешкото развитие, както и управлението на физическите и човешките ресурси (Greame, 2015, pp. 45–68). Културните политики се изграждат въз основа на изкуствата и културните ценности. Културното планиране е процес, базиран на визия и план за действие, което включва следните **функции и цели**:

- процес за постигане на по-добро *пространствено разпределение* на туристическите дейности;
- насърчаване на *рационалното използване* на културни ресурси;
- повишаване участието на *местното население* в културните дейности;
- формулиране на *стратегии* за устойчив културен туризъм;
- идентифициране на *обектите, подходящи за инвестиции*;
- справяне с потенциалните *бариери пред инвестициите*, като например неподходяща инфраструктура;
- предприемане на *нови и гъвкави работни практики*;
- *разпределение на обектите*, така че да отговарят на мащаба и вида на културните съоръжения, необходими в градските центрове;
- инвестиране в системи за ефективно управление на туристическите потоци и изграждане на регионална ефективна *туристическа културна инфраструктура*.

Културното картографиране може да се тълкува като еквивалентно на „културния одит“ или „културната оценка на общността“. То представлява *процес за сканиране на базата от културни ресурси, с цел да се идентифицират силните и слабите страни, възможностите и заплахите*. Културното картографиране е както аналитичен, така и стратегически подход за планиране. То се използва като инструмент за създателите на политики и практикуващите в областта на културата.

Еволюцията на културното картографиране преплита академични и художествени изследвания в политически контекст (Duxbury et al., 2015, p. 2). Като средство за създаване на културни политики, културното картографиране може да се използва за подобряване на профилите на места и реставрация на културни обекти. **Петте основни траектории** на културното картографиране оказват влияние върху неговите съвременни методологични практики: *овластяване и противопоставяне на общността; културна политика; общинско управление; картографиране като художествена практика; академично проучване*.

3. Принципи на Европейската асоциация на историческите градове и региони, които възникват пред устойчивото развитие на културния туризъм

За целите на изследването, насочваме изследователския интерес към **дванадесетте принципа**, отразяващи общите теми, които възникват пред устойчивото развитие на културния туризъм. Те са предложени от Европейската асоциация на историческите градове и региони (ЕАИГР). Разработването им е породено от *взаимодействието* между туризма, културата и историческото наследство. Принципите трябва да използват

интегриран подход за развитие на *устойчив културен туризъм*. Те включват следните аспекти:

- *приоритизиране на формите на устойчивия културен туризъм*, които намаляват въглеродните емисии и опазват ценните ресурси;
- запазване на *културната автентичност и отличителния характер*, като се зачита достойнството, правата и вярванията на местните общности;
- опазване на *културните и наследствените ценности*;
- отговаряне на потребностите на посетителите и стремеж за осигуряване на *висококачествено изживяване*;
- въздействието на културния туризъм се отразява както на потребителите и производителите, така и на *обществото и околната среда*;
- изграждане на *устойчив транспорт* към и в дестинацията (EAHTR, 2009, p. 8).

Спазването на всички принципи едновременно е рядко срещано събитие, поради същността на културния туризъм. Целта е постигане на *баланс* и всяка дестинация трябва да търси позицията, подходяща за него. Въпреки това, възприемането на тези принципи, води до положително отношение към туризма и устойчиво обогатяване на културата и наследството (Visit World Heritage, 2026). Ключовото предимство на тези региони е, че могат да оценят напредъка си с течение на времето, като се сравнят с другите, които не са приложили принципите на устойчиво развитие.

Заключение

Направените разсъждения ни дават основание за **извода**, че дестинациите се различават в начина, по който техните културни политики се концептуализират и спазват. Ефективното им разработване и прилагане предполага културните дейности да се превърнат в интегриран приоритет на *икономическите, политическите, законодателните и социалните политики*.

Авторът защитава тезата, че развитието и утвърждаването на **културни политики в България** е предпоставка за насърчаване на отговорен туризъм и подпомагане на заетите в областта на културното наследство, в съответствие с *принципите на устойчивостта* (Парушева, 2020). Целите на културната политика безспорно трябва да приоритизират утвърждаването и популяризирането на богатите и разнообразни изрази на националната култура.

Използвана литература

Парушева, Т. (2020). *Нова парадигма на културния туризъм в контекста на глобализацията*. Авангард Прима.

Anheier, K., & Isar, Y. (2012). *Cultures and globalization: Cities, cultural policy and governance*. Sage Publications.
Council of Europe. (2025). *Cultural policy review programme*. http://www.coe.int
Duxbury, N., Garrett-Petts, W. E., & MacLennan, D. (2015). *Cultural mapping as cultural inquiry: Introduction to an emerging field of practice*.
EAHTR. (2009). *Guidelines for sustainable cultural tourism in historic towns and cities*. European Association of Historic Towns and Regions.
Garner, B. (2016). *The politics of cultural development: Trade, cultural policy and the UNESCO convention on cultural diversity*. Routledge.
Greame, E. (2015). Cultural mapping and planning for sustainable communities. *Cultural Trends*, 45–68.
Mercer, C. (2002). *Towards cultural citizenship: Tools for cultural policy and development*.
Robinson, M., & Picard, D. (2006). *Tourism, culture and sustainable development*. Société Édition Provence.
Rosenstein, C. (2018). *Understanding cultural policy*. Routledge.
Scott, N. (2011). *Tourism policy: A strategic review*. Goodfellow Publishers.
Steck, B., Strasdas, W., & Gustedt, E. (1999). *Tourism in technical co-operation: A guide to the conception, planning and implementation of project-accompanying measures in regional rural development and nature conservation*. GTZ.
Visit World Heritage. (2026). *Cultural tourism policy guidelines declaration*. https://www.visitworldheritage.com/en/eu/cultural-tourism-policy-guidelines-declaration/4e7f53f1-b395-43de-99d0-254b8af8aa2d
Wikipedia. (2026). *Wikipedia*. http://www.en.wikipedia.org
World Conference on Cultural Policies. (1982). *Mexico City declaration on cultural policies*. UNESCO Publishing.

POLICIES FOR THE DEVELOPMENT OF SUSTAINABLE CULTURAL TOURISM

Prof. D.Sc. Tanya Parusheva, PhD[2]

University of National and World Economy – Sofia

Abstract: The scientific report focuses on the basic principles in developing policies for the development of sustainable cultural tourism. The concepts of cultural planning and cultural mapping are analyzed. The twelve principles of the European Association of Historic Cities and Regions, which arise in the face of the sustainable development of cultural tourism, are examined. The author defends the thesis that the development and establishment of cultural policies in Bulgaria is a prerequisite for promoting responsible tourism and supporting those employed in the field of cultural heritage, in accordance with the principles of sustainability.

Keywords: policies, principles, sustainable cultural tourism.

[2] t_parusheva@abv.bg